

۲۳۹۴۴-۱

تناسب و تدریج

بایسته‌های سیاست خارجی در گام دوم انقلاب اسلامی

تألیف:

دکتر محمد علی مظفرپور

www.ketab.ir

مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی

تهران - ۱۴۰۱

فهرست نویسی

سرشناسه: مظفرپور، نعمت‌اله، ۱۳۵۶ ش.
عنوان و نام پدیدآور: تناسب و تدریج: بایسته‌های سیاست خارجی در گام دوم انقلاب اسلامی/تألیف: نعمت‌اله مظفرپور [برای] مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.
مشخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص.
شابک: ۷-۲۵-۷۸۸۱-۶۲۲-۹۷۸
بها: ۱۴۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیهبا.

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: **N.Mozaffarpour, Congruence and Measured Steps Recalibrating Foreign Policy in the Second Phase of the Islamic Revolution.**
یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: بایسته‌های سیاست خارجی در گام دوم انقلاب اسلامی.

موضوع: ایران - روابط خارجی - قرن ۱۴

موضوع: Iran- Foreign relations - 20th century

موضوع: بیاتنه گام دوم انقلاب، ۱۳۹۷

موضوع: Second Phase of the Revolution Statement, 2019

موضوع: ایران - سیاست خارجی و حکومت - قرن ۱۴

موضوع: Iran- Politics and government- 20th century

شناسه افزوده: ایران، وزارت امور خارجه، مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی.

شناسه افزوده: ایران، وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات.

رده بندی کنگره: DSR ۱۵۰۲

رده بندی دیویی: ۳۲۷/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۱۱۷۴۵۶

تناسب و تدریج

بایسته‌های سیاست خارجی در گام دوم انقلاب اسلامی

تألیف: نعمت‌اله مظفرپور

مسئولیت محتوا به عهده مولف است.

چاپ اول: ۱۴۰۱

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ویراستار ادبی: احسانه زارع

صفحه‌آرا: سحر حسینی صنعتی

صفحه‌آرایی، طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

اداره چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی و فروشگاه: تهران، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی، چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه
تلفن: ۲۲۹۰۲۹، شماره: ۲۲۸۳۲۵۶ - (تلفن فروشگاه: ۲۲۸۰۲۶۶۲)

سرآغاز

ما نیازمند طرح جامع «جایگاه سیاست خارجی و دیپلماسی در پیشرفت اسلامی و اندیشه تعالی در گام دوم» هستیم. اگر فضای عالمانه، فی سبیل الله و غیرمنفعتی جهت مناظره ملی شکل بگیرد، روشن خواهد شد که ذهنیت برخی از ما از مضمون و مفهوم روابط خارجی و جایگاه آن در مقاومت تا چه حدی مهجور و سستی بوده و با بسیاری مشکلات ملی و دینی ما تناسب ندارد. ذهنیت، روحیه و حقیقت سالم که نگارنده آن را اموری فرااستراتژیک قلمداد می کند، «آستانه» ورود به پیشرفت اعم از اسلامی و غیراسلامی است. بسیاری هنوز هم سیاست خارجی و امر دیپلماتیک را مقوله‌ای عاریه‌ای، ثانویه و بلکه مکروه می‌پندارند، درحالی که نه تنها منافع و امنیت ملی، بلکه تشیع بدون تعامل دیپلماتیک گسترده و فشرده، زوال پیدا می‌کند. سه‌گانه تحریم، تورم و امنیتی کردن که نگارنده آن را «دایره خبیثه»^۱ می‌نامد، روزآمدترین پادزهر عقل غربی علیه نظام ارزش‌های شیعی، عهدنامه مالک اشتر، رساله حقوق امام سجاد علیه‌السلام، قانون اساسی و بیانیه گام دوم است، اما ما اشراف کامل و جامع نداریم، چون درباره آن بیگانه‌شده و نوشته‌ایم. سه‌گانه فوق جدیدترین فرآورده عقل غربی جهت جنگ تمدنی است و با پردازش عقلی-تمدنی و نه با «اراده» صرف می‌توان با آن مواجهه کرد. اگر این ذهنیت و جهانبینی دیپلماتیک به آگاهی ملی تبدیل گردد، افق‌های نوین رخ خواهد نمود.

باید این مثلث خبیثه را با الگوهای پایه‌ی معرفی شده در این اثر و استخراج «استراتژی‌های عینی» از درون این الگوها، خنثی کنیم؛ زیرا دایره خبیثه هوشمند مذکور، به مثابه یک دست نامرئی، فقه سیاسی را تا حدی تعلیق، فلسفه سیاسی را تا حدی ممتنع، حقوق را فدای سیاست، مدنیت را فدای امنیت، عدالت را اجباراً فدای اقتدار و حقیقت را مستمراً فدای مصلحت می‌کند و در این دالان و ساختار، تشیع به دلیل فرسایش عناصر ذاتی خود، به وضعیت نازایی فکری و عملی اهل سنت دچار می‌گردد.

اگر جنبش نرم افزاری و تولید علم مدنظر رهبری معظم انقلاب اسلامی، پرداختن به این مقولات شگرف نیست، پس چیست؟ بیایید در عین پابندی به اصول دینی و ملی با عینکی نوین به جهان نگاه کنیم، از نوآوری وحشت نکنیم و خود را از کلیشه‌های بی‌ریشه و منافع گروهی در سیاست خارجی آزاد کنیم که پیامبر اکرم صلوات‌الله‌علیه فرمود: «دانش گنجینه‌هایی است و کلیدهای آن‌ها پرسش است؛ پس رحمت خدا بر شما باد، پرسید که بر اثر آن، چهار نفر پاداش می‌یابند: پرسنده، پاسخ‌گوینده، شنونده و دوستدار آنان».

^۱ در این نوشتار، دایره خبیثه «vicious circle»، سه‌گانه خبیثه و مثلث خبیثه، ناظر بر یک مضمون هستند.

فهرست مطالب

- چکیده و پیشگفتار..... ۳
- گفتار نخست: مسئله روش..... ۱۷
- گفتار دوم: اهداف و اصول سیاست خارجی با تأکید بر بیانیه گام دوم..... ۳۳
- گفتار سوم: رویه‌های معیوب سیاست خارجی در گام نخست انقلاب..... ۴۱
- گفتار چهارم: تجربه و رویکرد روشی - مقاومتی قدرت‌ها و تمدن‌های بزرگ..... ۵۳
- گفتار پنجم: الگوهای مطلوب سیاست خارجی در گام دوم انقلاب..... ۶۷
- گفتار ششم: جایگاه تناسب و تدریج در تحقق اهداف دینی و ملی..... ۷۵
- گفتار هفتم: جایگاه تناسب و تدریج در دیپلماسی همسایگی..... ۸۵
- گفتار هشتم: جایگاه تناسب و تدریج در دیپلماسی چندجانبه..... ۸۹
- گفتار نهم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات..... ۱۰۹
- مجموعه منابع..... ۱۱۷